

H. Hartauskirj.

J. E. HELKIÖ

KOETTELEMUSTEN YÖSSÄ

TOSIOLOIHIN PERUSTUVA
KERTOMUS NUORISOLLE
KATOVUOSIEN AJOILTA

HELSINKI 1929

SUOMEN LUTHERILAINEN EVANKELIUMIYHDISTYS

KOETTELEMUSTEN YÖSSÄ

TOSIOLOIHIN PERUSTUVA KERTOMUS
NUORISOLLE KATOVUOSIEN AJOILTA

KIRJOITTANUT
J. E. HELKIÖ

HELSINKI 1929

Tällä kertomuksella on todellisuuspohja. Se henkilö, jonka ympärille asiat ja tapahtumat ovat kutoutuneet, elää kiittollisessa muistissani. Hänen kaltaisiaan miehiä tarvittaisiin vieläkin. Luonteensa heikkoudet, varsinkin äkkipikaisuutensa ilmenivät toisinaan naurettavina, mutta ahkeruutensa, rehellisyytensä ja jumalanpelkonsa aina kunnioitusta herättävinä.

Hän oli kasvanut kärsimysten koulussa. Siinä ei riittänyt oma voima. Mutta sen murtamisessa tarvittiin suuren kasvattajan viisautta ja kärsivällisyyttä. Sitä kuvailee kertomukseni.

Tekijä.

Elämä hymyilee.

Kärsimysten ja kieltäymysten suurta taitoa sai Ville-poikanen oppia jo pienestä pitäen. Muu opiskelu sensijaan sai jäädä vähiin. Lukemaan hän kuitenkin oppi ja hyvinkin. Luontainen lahjakkuus ja tiedon jano suorastaan pakottivat hänet lukemaan. Lisäksi tuli jo lapsuudesta lähtien hengen iäisyysjano. Se kaipasi tyydytystä. Mutta kirjoja oli vähän. Raamattu, virsikirja, aapinen ja Svebeliuksen katekismus — siinä ehkä kaikki. Katekismuksensa hän luki niin, että sen hyvin osasi ulkomuististaan vielä vanhanakin. Siksipä eivät, siihen aikaan usein tiukat, lukukinkeritilaisuudetkaan iloluontoista Ville-poikaa peloittaneet, kuten monia muita. Päinvastoin olivat kinkeripäivät pojalle juhlahetkiä. Hän sai niillä tavallisesti kuulustelijoitansa ystävällisen tunnustuksen lukutaidostaan ja lisäksi pieniä, hyviä kirjasia kehotuspalkkioksi harrastamaan kirjallisuuden viljelemistä edelleenkin. Villen äiti oli kuollut, kun hän vielä oli lapsi. Isä eleli kotimökissään. Isältään hän sai monta hyvää neuvoa. Varsinkin yksi oli painunut syvästi hänen mieleensä. Isä oli jossakin tilaisuudessa neuvonut ilomielistä poikaansa näin: „Älä koskaan pilkkaa Jumalaa, äläkä Vapahtajaa Jeesusta, vaikk’et Häneen uskoisikaan.“ Tämä isän neuvo oli painunut syvälle Villen sydämeen koko iäkseen. Myöhemmin kun hän, monien muiden köyhien tavalla, ansaitsi leipänsä renkinä, palvelen eri taloissa, useilla eri isännillä, ei hän milloinkaan, paitsi eräässä onnettomassa tilaisuudessa voinut yhtyä muiden nuorten toisinaan jo silloinkin esiintyvään Jumalan pilkkaan ja pyhien armovälikappaleiden halveksimiseen ja hä-

päisyyti. Aina sellaisen esiintyessä tunsi Ville pistoa sydämessään ja välittömästi siellä silloin myöskin soi isän sana: „Älä koskaan pilkkaa Jumalaa — — vaikk' et Häneen uskoisikaan“.

Kun koti oli köyhä ja isän työansiot vähäiset oli Villen lähdettävä varhain etsimään palveluspaikkaa. Jo kymmenvuotiaana meni hän paimenpojaksi Sataman taloon, ja paimennettuaan kesät karjaa hän talvisin oli talossa ajopoikana, puunhakkaajana y. m. toimissa. Rippikoulun käytyänsä meni hän rengiksi Kiusalan suurehkoon taloon, joka sijaitsi pitäjän syrjäkulmalla, suurenpuoleisen kylän keskellä. Kylä oli siihen aikaan huonossa maineessa sivistymättömän, sanoisinko „metsäläis-elämänsä“ tähden. Juopottelusta, korttipeluusta, tappeluista, varkauksista y. m. s. paheista oli kylä kuuluisa. Kiusala, kylän keskellä, oli kuitenkin jossakin määrin ilahuttavana poikkeuksena. Isäntä, vaikka jonkin verran viinaan menevä hänkin — kotipoltonaikaisen yleisen tavan mukaan — oli suoraluontoinen, rehti talonpoika, herännäismielinen, ahkera kirkossakävijä ja rehellinen mies. Sunnuntaipäivät ja juhlat vietettiin Kiusalassa hiljaisessa rauhassa ja hartauudessa. Usein, varsinkin juhlapäivinä, luki isäntä saarnan, tai pani jonkun muun lukemaan ja muiden tuvassa olevien tuli kuunnella. Villekin sai ilokseen usein lukea muille. Virsikirjan- ja Achreniuksen virsiä veisattiin. Erityisesti „suuriuskoisena“ pidetty emäntä usein työnlomassakin lauleli sydämiin käypiä laulujaan. Tämä oli nuorelle Villelle iloksi ja tueksi. Ja monia hyviä ajatuksia ja päätöksiä sellaisina sunnuntaihetkinä hänen sydämessään heräsi.

Villestä tuntui oikein kummalta, että hän täällä, pahamaineisen kylän keskellä, oli ainakin toistaiseksi

saanut nauttia erityistä rauhaa — oli kuin etäältä vain kuunnellut ja katsellut ympäristöllä kylläkin kuohuvaa syntimenoa. Kiusalan toiset palvelijatkin olivat koko siivoa väkeä. Mutta pian sai Ville havaita, että tämä rauha oli vain tyventä myrskyn edellä. Hän oli vain aluksi ollut liian vieras kylän nuorille ja säilyikin sellaisena Kiusalan lujien seinien ja pelätyn isännän suojissa puolisen vuotta. Koko pitkä talvi meni sangen ehyesti.

Tuli sitte kevät ja ihana kesä. Linnut lauloivat ja kukat tuoksuivat. Elämä pulppusi esiin koko voimallaan ja kaikessa kauneudessaan kaikkialla ympäröivässä luonnossa.

Ville-poikasella oli niin hauskaa. Kevyt ja iloinen oli mieli, puhdas lapsensielun rauha ja kiitollisuus kuvastui hänen kauniista kasvoistaan ja kirkkaista sinisistä silmistään. Hän oli nyt noin 17—18 ikäinen, miellyttävä, iloinen ja ripeäliikkeinen nuorukainen. Olisi ollut ihme, jos maailma viettelyksineen olisi sivuuttanut sellaisen aarteon.

Eikä se sivuuttanut. Tuo vanha sielujen surmaaja ja tosi onnen ainainen vihollinen viritteli verkkojaan tuhotakseen nuoren elämän.

Nuorten ikätoverien kautta nyt, kuten niin monelle ennen ja jälkeen, kiusaus lähestyi. Kesän ihanat illat ja valoisat yöt houkuttelivat kylän nuorisoa arki-iltoinakin kujille ja tanhuille ja varsinkin pyhäpäivinä. Tähän asti milt'ei vieraana pysynyt Villekin sai ihan huomaamattaan koko joukon tuttuja. Kun vain hetkiseksi pistäytyi istumaan jollekin kivelle tai aidalle, niin pian oli poikaparvi ympärillä. Tuli usein tyttöjäkin ja silloin pidettiin „lystiä“, tahdottiinpa tanssiakin jossakin sillalla tai sileällä kedolla. Villen piti ehdot-

tomasti mennä mukana. Ja vaikka nämä, joskus yömyöhäseen jatkuvat illanvietot, alussa tekivät oman tunnon araksi ja vaikka monien mukana olevien nuorten käytös ja puheet Villeä toisinaan loukkasivat, kiintyi hän kuitenkin niihin siinä määrin, että ne tuntuivat pian suorastaan hauskoilta. Varsinkin tanssi tuntui vilkasluontoisesta Villestä nautinnolta. Pian olikin hän nuorisoparven paras tanssija ja pidetyin toveri — monille senkin tähden, että Villen käytös ja puheet olivat arvokkaita ja miellyttäviä. Samasta syystä piti Ville monista kylän pojista ja tytöistä. Näyttiväthän ne oikein mukavilta, pidettäviltä ja siivoilta. Paljon pahempaa hän oli kuvitellut. Alku oli tehty. Maailma veti puoleensa. Omatunto nuhteli, isäntäkin toisinaan varoitti. Mutta näin kuluivat kesän kauniimmat joutoja ja lepoajat. Jumalan sanan lukeminen jäi hyvin vähiin ja silloinkin kun yritti lukea tai laulaa, ei sydän ollutkaan mukana kuten ennen. Omituinen epärointi, jonkinlainen arkuus ja häpeäntunne siihen aina sekaantui. Ja niin lukeminen jäi jäämistään. Työnsä Ville kuitenkin aina teki tunnollisesti ja kunnollisesti. Ahkeruus oli hänessä juurtunut hyve, joka säilyi läpi elämän. Tavottelipa sillä kunniaakin — heikkous, josta ei tahtonut vanhanakaan päästä. Tuli sitte syksy pimeineen. Taloissa haettiin viinanpolttovehkeet esille ja monissa saunoissa ja tuvissa alettiin valvoa „viinan polttajaisia“.

Ville ei aikonut niihin mennä. Hän oli syyspimeiden alettua päättänyt viettää talvensa kotona kuten viime vuonnakin. Hän hyvin muisti silloisen kotion — ja tunnon rauhan. Mutta siitä päätöksestä ei tullut mitään. Kylän nuoret poikamiehet veivät Villen milt'ei puoliväkisin mukaansa, ja uteliaisuuskin hou-

kutteli valviaisiin. Käytiin milloin toisen, milloin toisen talon kodassa. Laulettiin, juteltiin, pelattiin korttia ja maisteltiin „sikunaa“, puolipimeissä pirtteissä.

Pahin oli nyt edessä. Ville ei osannut kieltäytyä „maistamasta“, vaikk’ei hän mitenkään hyväksynyt juopottelua. Hänen mielestään mies oli silloin onneton olio, syvälle sortunut raukka, kammottava himonsa orja, kun se oli joutunut juopottelun tielle. Ja kuitenkin kävi hänelle itselle siten. Hän ei aavistanut kuinka kalteva, kuinka liukas ja petollinen oli tuo paljon pidetty tie: „Nauti vähän, mutta älä rentuksi rupea.“ Useammin kuin kerran oli Ville tullut kotiin outo puna poskilla, silmät velttoina ja veristävinä, kaihtava katse arkailevana — vailla rauhaa. Hyvin voiko kasvoista lukea loukatun omantunnon hätähuudon. Omituisiksi muodostuivat tämän johdosta isäntäväen ja Villen keskinäiset välit. Tiukka ja tuomitseva oli isännän katse, milloin näki Villen viinasta epäviireessä. Piti sanoa jotakin. Mutta se jäi sanomatta. Kuin jokin syyllisyyden tunne, kuin jokin hämärä tunne ja tietoisuus siitä, että hän itse oli osaltaan syypää Villen alennustilaan, se se sulki isännän suun, sulki pitkiksi ajoiksi. Mutta tuo tiukka tuomitseva, läpätunkeva katse, se lävisti Villeä edelleen, joka kerta kun isäntä huomasi hänen vähänkin nauttineen. Vaivoin saattoi isäntä vaieta. Jotakin patoutui tuon lujaluonteisen miehen sisimpään. Tämän tunsikin hyvin Ville ja se synnytti uhmaa molemmin puolin — synnytti Villessä vielä erittäin sekin, että isäntä näytti nyt puolestaan kokonaan jättäneen väkijuomien käytön. Olisi jättänyt jo ennen ja olisi varottanut muitakin — mutta toisin on tehnyt. „Ota ryppy“, on ollut isännän neuvo monelle, minullekin. Ja nyt murjottelee kuin mikäkin

maan tuomari. Vai enkö ole suorittanut tehtäviäni? Tulkoonpas siitä moittimaan. Tähän tapaan ajatteli puolipöhnäisenä Ville. Selvänä ollessaan hän taas sydämessään katui tilaansa ja ajatuksiaan.

Emäntä taas oli vallan kummallinen ihmiseksi. Vildestä tuntui, että hän horjahtelujensa jälkeen oli tullut kuin emännän lähemmän huolen esineeksi. Surevan äidin hellyydellä kohteli hän Villeä. „Mihin oletkaan joutunut, poika parka? Olen niin rukoillut Herraa puolestasi. Apu tulee pian — tunnetkos tuhlaajapoikaa? Muistatkos sen Isää?“ Emännän tähän tapaan hellyydellä puhuessa, painui Villen katse alas. Oudosti sykähti sydän. Muisto lapsuuspäivien varhaisimmilta ajoilta tulvahti kuin tuulahdus kukkatarhasta hienotuoksuksena sielun syvimpään — ja mieleen muistui äiti, oma äiti, tuo ihmeellinen! Vain hämärästi Ville sen muisti — muisti aamuvarkaisena, kun hän vielä paitasillaan sängyssä leikki tai lattialla juoksi. Syliinsä oli sulkenut, suudellut, polvellaan hyssytteli, kainalossaan kantoi, kun askareitaan toimitteli. Sitten äiti oli viety pois, pois —. Ja sen koommin ei Ville ollut äitiä nähnyt. Miksi muistuihin äiti mieleen, kun tuo Kiusalan emäntä puhui — noin hellyydellä puhui? Olikohan siinä samaa äidin hellyyttä, joka tekee sukulaisiksi kaikki oikeat äidit?

Ja Ville päätti sydämessään ansaita tuon uuden äidin arvonannon. Hän päätti saavuttaa entisen sisäisen eheyden ja rauhan.

Syvyyteen.

Mutta hyvät päätökset pettivät, ja Ville suistui suin päin syvyyteen, veipä muitakin mukanaan. Se oli hä-

nelle katkera pettymys. — Oli kulunut muutamia aikoja ihmeen onnellisesti. Tie kulki valoisaa tasankoa. Ville eli erillään entisistä tovereistaan. Raittiina ja miehekkäänä hän esiintyi tehtävissään. Koko talon väki tunsu ilman seestyneen. Isäntäväki oli tyytyväisellä mielellä. Sunnuntaisin ajettiin kirkolle. Iltapäivisin luettiin kotona. Villekin oli usein mukana. Isäntä eli hänkin koko raittiina. Pikku maistelemisenkin hän jo arveli pahaksi, vaikk'ei ollut siitä aivan varma eikä sitä jättänyt. Eihän raamattukaan sitä kiellä, vaikka kyllä juoppouden. Kotiviinan polttoakin oli isäntä jo kauan katsellut arvostelevasti, vaikka sitä Kiusalassakin poltettiin. Olipa liikkeellä varmoja huhuja siitä, että kotipoltto-oikeus aivan kohta lain lujuuella kiellettäisiinkin. Talon väen ja naapurien kanssa oli siitä keskusteltu. Monellaisia mielipiteitä sen johdosta lausuttiin. Useimmat olivat jyrkästi sellaista „oikeuden riistoa“ vastaan. Toiset, niiden joukossa Kiusalan haltijaväki ja erittäinkin Ville, olivat huhun mukaan tekeillä olevan lain puolella. Ja ennenkuin kulumassa ollut vuosi 1865 oli päättynyt, oli kyseenalainen laki laadittu ja astui se voimaan v. 1866.

Mutta tätä ennen, joulunaikaan 1865, tapahtui Kiusalassa outo murhenäytelmä.

Eva Kristiina Matintytär ja Kalle Suonpää, molemmat Kiusalan monivuotisia palvelijoita ja kaikinpuolin kunnan ihmisiä, edellinen lisäksi isännälle etäistä sukua, menivät kihloihin ja isäntä oli luvannut pitää heille häät. Joulun jälkeen ne sitte pidettiin ja häissä oli kyläläisiä paljon. Mutta aikansa lapsena menetteli isäntä aikalaistensa tavoin. Hän toimitti tanssi- ja ryyppy-häät. Eihän hän oikeastaan voinut ajatella, että muu menettely olisi mahdollista. Minkä-

hänmoiset häät ne olisivat, joissa ei ole suunavausta eikä ilonpitoa? Ja kun on kerran kirkasta kotitekoista ja kun ei lakikaan sitä nauttimasta estä ja kun lisäksi on suuri juhla, joulujuhla. Olisihan suorastaan häpeä näitten pitäjälle pitkiksi ajoiksi, jos eivät vieraat saisi viinoja ja saisi niitä Kiusalassa runsaasti. Niinhän Herrammekin menetteli Kanaan häissä. Tämän suuntainen tilanteen arviointi määräsi isännän menettelyn. Mielellään vetäisi verhon sen yli mitä Kiusalassa tapahtui tänä jouluna, „viattomain lasten“ päivänä, Eva Kristiina Matintyttären ja Kalle Suonpään häissä. Mutta jotakin on siitä sanottava, koska se päivä muodostui käänteentekeväksi Villen elämässä — Hänen kädessään, joka voi kaikki parhaaksi kääntää.

Kun nuoripari oli keskipäivällä vihitty, sen jälkeen viinilasi ja kahvit juotu, ruokaryypyt otettu, syötiin yhteinen päivällinen Kiusalan suuressa salissa, neljän pitkän ristijalkapöydän ääressä istuen. Illemmällä korjattiin ruuat ja ruokapöydät pois. Pappi lähti kotiin, ja hääväen elämä kävi vapaammaksi. Nuoret leikkivät ja pian pantiin viulu soimaan. Tanssi oli käynnissä. Ville oli tänään omituisen aralla mielellä. Hän aikoi pysyä erillään viinasta ja tanssista. Oli kuin omatunto olisi vakavasti varoittanut. Lisänä tähän tuli tapaus, jonka todistajaksi hän ennen häitten alkua oli tahtomattaan tullut. Isäntäväen kamarista oli kuulunut kiivaanlaista, tavallista kovaäänisempää keskustelua. Hetkisen kuluttua oli emäntä tullut kamarista silmät kyynelissä, kasvot kalpeina. Hän melkein säikähti nähdessään Villen tuvassa. Pyyhkien nopeasti kasvonsa, hän tuskin katsahtikaan Villeen. Mutta tämä katse oli kuitenkin kuin varotushuuto Villelle, vaikk'ei Ville oikein tietänyt, mistä oli kysymys. Mutta eihän

Villellä ollut aikaa mietiskelyyn. Jo luonteeltaankin huomaavaisena ja ketteränä hänellä oli lukuisia tehtäviä palvelijana tällaisessa tilaisuudessa. Hän huolehti seinillä läkkijalustoillaan lepattavien monilukuisien talikynttilöjen hoidosta sekä kaljahaarikkojen sisällöstä, etsi pois lähtevien vanhusten päällysvaatteet esille ja auttoi niitä päälle, hän valjasti hevoset lähteville ja piti huolta jäävien hevosten ruokinnasta, y. m. Välillä tietysti oli hääilostakin, ainakin katsomalla, osaa otettava. Mutta vain katselijan asemaan hän ei jäänyt.

Myöhemmin iltayöstä oli hänet temmattu nuorten mukaan yhteiseen ilonpitoon joka tavalla. Mitkään aikomukset eivät kestäneet eivätkä estäneet. Pian oli Ville huomattavasti humalassa, esiintyen rohkeana, sukkelasanaaisena, melkein päriehuvana. Kiihkeästi hän tanssi ja tanssitti tuttuja ja tuntemattomia, häävieraita ja „kuokkavieraita“, joita niitakin ajan tavan mukaan oli pujahtanut joukottain hääsaliin.

Tuli taas tauko, tai oikeastaan piti tulla. Soittaja nosti viulunsa naulaan ja nuoria tarjoilijattaria tuli sisälle, tarjottimet täynnä punaviinillä täytettyjä pikareita.

Kaikki hankkiutuivat istumaan, toiset seisoivat, kuokkavieraita ryntäsi ulos — mutta Ville oli riehaantunut. Hän ei laskenut erästä tyttöä käsistään, vaan tanssitti häntä väkisin hullunkurisesti nauraen ja laulaen ja jalkojaan tömistellen. Yht'äkkiä törmäsi hän tyttöineen erään tarjoilijattaren kylkeen niin, että tämä oli kaatua. Viinipikarit sisällyksineen kimmahtivat helisten lattialle ja miltei kaikki pikarit särkyivät. Tuli yleinen hämminki ja sekamelska.

Samassa astui Kiusalan isäntä sisään — hänkin vähän humalassa. Tuima ja läpitunkeva oli katse, jonka hän loi Villeen. Jo pari kertaa ennenkin oli isäntä

ilmestynyt tanssituvan kynnykselle, jo pari kertaa oli hän aikonut jotakin sanoa humalaisena hulluttelevalle rengilleen. Mutta se oli jäänyt. Jokin asetti esteen. Ja hän oli poistunut. Mutta nyt hän tuli. Ja koko olemus osotti, että patoutuma saattaa purkautua, sen täytyy purkautua luonnon pakosta. „Hävytön, lurjus!“ kiljasi hän Villelle, joka kumarassa kyykistellen ja horjahdellen pienen neljäjalkaisen lautatuolin avulla koki lattialle levinneitä lasinsiruja kasaan. „Lurjus ja juopporatti“, huusi isäntä ja potkasi Villeä takapuoleen.

Ville kimpastui. Hän hyppäsi pystyyn ja tasajalkaa ylös ilmaan, iski jalkansa lujasti lattiaan ja sanoi: „Suu kiinni! Kuulkaa, mitä tuo mies sanoo! Mutta se riittääköönkin — —“ Ja vihan vimmassa lennätti Ville kädessään olleen tuolin voimalla päin isännän kasvoja. Töin tuskin ehti isäntä kääntää kasvonsa toisaalle, kun tuoli iski hänen päälakeensa sellaisella vauhdilla, että pääluu murtui ja isäntä retkahti tiedottomana kasvoilleen kuin kuollut. Kaikki tapahtui silmänräpäyksessä, niin äkkiä, ettei kukaan ehtinyt panna tapahtumalle mitään estettä.

Mutta kun Ville aikoi hyökätä kaatuneen kimppuun, syöksyi joukko miehiä häneen käsiksi. Raivoavan miehen hillitseminen näytti kuitenkin mahdottomalta. Vihdoin toi sulhasmies tuvan uunilla kuivumassa olleen köyden. Sillä sitoivat he Villen kädet selän taakse ja jalat tiukasti yhteen ja kantoivat tuon hurjimuksen rakennuksen toisessa päässä olevaan puolikylmään ja pimeään kamariin. Mutta toiset kantoivat tiedottomana olevan isännän makuukamariin, vuoteelleen.

Ymmärtää minkälaisen levottomuuden tapaus aiheutti. Häävieraat hankkiutuivat lähtemään. Tanssi ei maistunut. Talo tyhjeni pian ja synkän talviyön pimeydessä tehtiin

matkaa koteihin mielissä monia kysymyksiä. Synkimät olivat kuitenkin hetket Kiusalassa ja kysymykset raskaampia ja ristiriitaisempia kuin missään muualla.

Tie, joka kauan oli kulkenut valoisaa tasankoa, oli painunut alas jyrkännettä pimeään syvyyteen.

Syvyydessä.

Pitkä oli talvinen yö. Hartaasti odotettiin Kiusalassa aamua. Mutta se ei näyttänyt valkenevan ollenkaan. Taivas oli verhoutunut synkkiin pilviin. Lunta tuli taivaan täydeltä ja vinkuva tuuli kiidätteli sitä yli peltojen ja niittyjen. Tiet ja tanhuat tukkeutuivat luminietoksiin. Näytti kuin ennen päivää pitäisi peittää kaikki yölliset jäljet. Hartaasti odotettiin Kiusalassa aamua. Kyyneleiset silmät tähyilivät milloin ovesta, milloin ikkunoista. Odotettiin lääkäriä. Jo kello neljän aikaan aamusella oli sulhasmies lähtenyt kaupungista noutamaan lääkäriä. Mutta isäntä makasi tajuttomana kamarissaan kuin kuollut. Hiljainen hengitys vain todisti, että elämän kipinä ei vielä ollut sammunut.

Toisaallakin odotettiin aamua, samalla kun kamottiin sen tuloa. Rakennuksen toisessa päässä olevassa puolikylmässä varastokamarissa virui Ville kylmästä väristen, kädet ja jalat sidottuina. Kukaan ei ole uskaltanut Villeä vapauttaa tukalasta asemastaan, ei senkään jälkeen, kun hän jo aikoja sitten oli lakannut rajuamasta. Kukapa tietää, vaikka Ville niine hyvineen olisi jätettävä viranomaisten käsiin. Tulisi nyt edes se lääkäri, että saisi kuulla, kuinka isännän käynee —. Villen tila oli nyt surkuteltavampi kuin koskaan ennen. Hän oli perin onneton. Hämärästi hän muisti yöllisiä tapahtumia, mutta senverran hän ymmärsi, että jokin kauhea asia oli kyseessä. Ja mitä

pitemmälle aika kului sitä enemmän hänelle selvisi tapahtumien kulku, ja sitä onnettomammaksi hän tunsi itsensä. Hän oli syyllinen. Olikohan se isäntä nyt kylmänä. Murhamiehenäkö tässä makaan. Jumala armahda minua! Jumala armahda minua syntistä! Jumala armahda minua onnetonta! Rinta nousi ja laskeutui raskaasti. Syvältä sydämen sisimmästä kohosi huokaus toisen jälkeen. Kaikkihan oli nyt hukassa. Koko elämä on menetetty — Eikä vain ajallinen, vaan iankaikkinenkin. Kadotus on edessäni. Kirous ja tuomio. Mikä kurja ja kirottu olen ihmiseksi? Kaiken armon ja hyvän hylkääjä. Itseni ylentäjä, itseni korottaja — — Ja nyt. Nyt olen alennettu, nyt olen syvälle sysätty. Ja yhä syvemmälle minut sysätään — tuonenkuiluun minut työnnetään, ikuisen tyrmään teljetään — pimeyteen ja vaivaan. Eihän yhdessäkään murhaajassa ole iankaikkista elämää. Joka vihaa veljeänsä on murhaaja. Ja joka lyö lähimmäisensä on murhaaja. Ja Herra kostaa varkaille ja murhamiehille. He eivät pääse puoli-ikään. Ei heidän pidä elämää näkemän, vaan Jumalan viha pysyy heidän päällänsä — —. Oi minua onnetonta! Onko se isäntä nyt ruumiina? Hautajaisiako siellä nyt valmistetaan häitten jatkoksi? Syvyydessä minä huudan sinua, Herra! Herra kuule ääneni! Herra katso onnettomuuttani, huomaa huutoni ja auta! Anna anteeksi, anna anteeksi! Jos se isäntä vielä elää, älä anna sen kuolla! Ei hänessä ole syytä. Katso, minä olen syntiä tehnyt isäntää vastaan ja sinua vastaan, oi, sinä ihmisten Jumala ja apu —. Niin ihmisten apu. Ja minä olen luottanut omaan apuuni. Ja tähän se nyt on vienyt. Oma voima — se pettää, se pettää. Miksen kuullut omantuntoni ääntä ja neuvoasi, Jumala?

Ja nyt on kaikki myöhäistä — kaikki on hukassa, — kaikki on hukassa, kaikki.

Ville purskahti äänekkääseen itkuun ja tuskan huutoon. Hänen tilansa oli ruumiillisestikin tukala, monessa suhteessa. Kahdeksatta tuntia oli hän jo virunut kylmällä lattialla pääsemättä pystyyn. Köydet kivistivät selän taakse sidottuja käsiä, jalat olivat puutuneet kuin puu. Koko ruumis hytisi ja värisi vilusta ja mielen järkytyksestä.

Pari, kolme kertaa oli hän kuulevinaan liikettä vie-reisestä, kylmästä huoneesta, oli kuin olisi raotettu ovea. Mutta ketään ei hän saattanut nähdä. Ja taas oli kaikki hiljaista.

Kello oli jo varmaan 9—10 välillä aamusella. Ville saattoi akkunasta nähdä päivän hitaasti vaalenevan. Lunta ryöppyi päin akkunalasiasia ja tuima tuuli taivutteli vi-haisesti omenapuiden lehdettömiä oksia ikkunan takana.

Yht'äkkiä hän kuuli kulkusten kilinää. Hevonen varmaan tuli pihalle juoksujalkaa. Keitä on matkalla tällaisella ilmalla? Varmaankin ovat käyneet hake-massa lääkärin. Isäntä siis vielä elää. Se mahdollisesti vielä elää —. Herra Jumala, anna sen elää! Älä anna sen kuolla. Suo minun ainakin sopia rikokseni hänen kanssaan. Minä olen syyllinen. Sen minä tun-nustan ja anteeksi pyydän Poikasi Jeesuksen tähden. Oli kulunut ehkä puolisen tuntia. Ovi avautui, ja emäntä astui sisään. Hänen kasvoillaan asui ääretön vakavuus, ja kuitenkin kirkasti niitä kuin heikko toivon kajastus.

Sanomaton häpeän tunne valtasi Villen. Oi, että hänen piti kokea tämä hetki. Hänenhän piti ansaita arvonantoa. Syvimpään häpeään oli hän suistunut.

„Poika parka“, sanoi emäntä hänelle ominaisella hellyydellä. „Olet kärsinyt paljon.“ Ääni värähti. Hän

kumartui nopeasti ja rupesi aukomaan lujaan kiristettyjä köyden solmuja Villen jaloista.

„Sinähän vapiset kuin lehti tuulessa. Sinun on kovin kylmä. Sinähän olet sairaana.“ Ville koetti kääntyä kylelleen, jotta emäntä voisi päästää sidotut kädet. Emännän auttaessa se onnistuikin. Siinä päin lattiaa tuijottaessaan kysyi Ville murtuneella, pelonsekaisella äänellä:

„Elääkö isäntä?“

„Jumalan kiitos, henki hänessä on. Lääkäri tutkii isäntää parast'aikaa — jo toistamiseen.“

„Onko kuoleman vaaraa?“

„Vaikea sanoa. Tajutonna hän on edelleen. Ankara aivotärähdys, pääluuston vioittuminen antavat aihetta huolestumiseen. Mutta Jumala voi kaikki parhaaksi kääntää. Häneltä tulee apu. Olen niin rukoillut mieheni ja sinun puolestasi. Ja Jumala kuulee rukoukseni Jeesuksen tähden — — No nyt se vihdoinkin aukeni. Kovinpa olivat kireässä. Poika parka, voitkohan enää pystyyn nousta?“

Vaivoin se onnistui. Häpeästä ja kuumeesta horjuen Ville nyt asteli emännän perässä ulos vankilastaan, murtuneena miehenä.

Tuvan penkille meni istumaan. Kalle Suonpää, joka oli suuruksella tuvan pöydän päässä, katseli häntä kalseasti, mutta ei puhunut sanaakaan. Palvelustytöt, uuninlattialla askaroiden, supisivat keskenään, luoden sääliä silmäyksiä Villeen. Kamarin ovi aukeni ja lääkäri astui tupaan menen emännän ohjauksesta suoraan Villen luo. Hämmästyen loi Ville silmänsä lääkäriin, alistuen sitte sanaa puhumatta tarkastettavaksi. „Keuhkokuumeessa“, sanoi lääkäri. „Vuoteeseen ja kylmiä kääreitä rintakehän ympärille.“

Kiusalassa oli nyt kaksi sairasta. Molempien tila saattoi kääntyä arveluttavaksi. Isännän oli sitä parast' aikaa.

„Varjona vain vaeltavat ihmiset, turhaan he touhuavat. Ja nyt, mihin minä luotan, Herra? Sinuun minä panen toivoni. Pelasta minut kaikista rikoksistani, äläkä pane minua hullujen pilkaksi! Minä vaikeinen enkä avaa suutani, sillä sinä sen teit. Käännä vitsauksesi pois minusta, sillä minä hukun sinun kätesi rangaistuksesta. Kun Sinä kurituksilla rankaiset ihmistä synnin tähden, kulutat sinä niinkuin koi hänen kauneutensa. Tuulen henkäystä ovat kaikki ihmisten lapset.“ — Ville se oli, joka näin luki ääneensä psalmiraamatusta vuoteessa maaten. „Emäntä“, sanoi hän äkkiä, „minulle tulee kuolema. Minun pitäisi nyt kaikki rikokseni sovittaa, kaikki kaikilta anteeksi saada — teiltä, isännältä ja ennen kaikkia Jumalalta. Mitä minun on tehtävä?“

„Mitäkö tekisit? Usko tämä mitä sanon:

„Se on varma sana ja vastaanottamista kaikin puolin ansaitseva, että Jeesus Kristus on tullut maailmaan syntisiä vapauttamaan, joista minä olen suurin“, vastasi emäntä ja lisäsi: „Katso Jumalan Karitsa, joka pois otti maailman synnit“ — sinunkin syntisi! Ole siis, poikani, turvallisin mielin: sinun syntisi ovat sinulle anteeksi annetut; Jeesuksen veressä ne maksettiin.“

„Onko asia varma?“

„On, niin totta kuin Jumalan Poika on kerran kuollut jumalattomien edestä — sinunkin edestäsi.“ Villen kuumeesta hehkuvat kasvot kirkastuivat. Onnellinen hymy leikki hänen huulillaan. „Jeesuksen kiitos olkoon!“ huokasi hän hiljaa ja rauhottuneena, kuin suuresta hädästä päässyt.

Valoa ja pimeyttä.

Kumman valoisaksi oli Villen elämä käynyt. Milloinkaan ennen, sitte lapsuuden päivien, ei kevätaika ollut hänestä niin kirkas, auringonvalo niin ihana, luonnon tuoksuva kukkeus niin suloinen kuin keväällä 1866. Kaikkialla näki hän nyt Jumalan sanomatonta, ansaitsematonta hyvyttä. Hän sai oikein maistaa ja katsoa, kuinka Herra on hyvä.

Tämä varmaan johtui ensi kädessä siitä, että hänen sydämensä nyt nautti rauhaa Jumalan kanssa, Herran Jeesuksen Kristuksen kautta. Ville oli käsittänyt syntien anteeksisaamisen armon Kristuksen veressä. Hän eli sanan uskossa iäistä elämää jo täällä vaivojen maassa. Ja se kirkasti kaiken.

Mutta oli hänen elämänsä valoisuuteen muitakin syitä.

Jumala oli armossaan kääntänyt kaikki viime vuoden vaihteessa sattuneet ikävät tapahtumat hyvään loppuun.

Hän itse oli ankaran keuhkokuumeen kestätyään vihdoin päässyt jalkeille. Isäntäkin oli toipunut, vaikka perin hitaasti ja mikä tärkeintä, he olivat sydäimestään antaneet toisilleen anteeksi. M o l e m m a t n ä k i v ä t i t s e n s ä s y y l l i s i k s i. Emännän sydämen ilo oli vilpiton, nähtyään rukouksen kuulemisen todellisuuden. „Meillä on Jumala, Jumala, joka auttaa ja Herra, Herra, joka kuolemastakin pelastaa“, riemuitsi hän.

Ville palveli edelleen Kiusalassa. Ahkeruudella hän suoritti tehtävänsä, ehkäpä vielä paremmin ja tunnollisemmin kuin ennen. Samalla hän piti kaikkea tärkeämpänä sielunsa pelustusasian. Nyt oli raamattu taas oikein tosi tarpeesta hänelle elämän leipänä. Arkipäivinäkin, ruokaloman aikana, aamuvarhaisena ja iltasin, kun muut vetelehtivät mitään toimittamatta, Ville luskeli raamattua. Erityisesti olivat juhla- ja pyhäpäivät

hänelle siunattuja armohetkiä, silloin kun oli paraiten aikaa tutkia hengellisiä kirjoja ja kasvaa armossa ja Herran Jeesuksen tuntemisessa.

Näin valmisti Jumala Villeä tulevia koettelemusten aikoja kestäämään. Ja ne tulivatkin pian. Ne tulivat muodossa, jota ei odotettu ja laajuudessa, joka koski kaikkia, koko kansaamme.

Keskikesällä, heinäkuun puolivälissä, ennen heinäntekoa, alkoivat pitkälliset ja rankat sateet, ja ne jatkuivat miltei taukoamatta viikkokausia. Heinämaat, silloiset luonnonniityt, peittyivät laajoilla aloilla laineh-tivien vesien alle ja niittämättä oleva heinä samalla.

Heinäntekoa ei voitu edes alottaa ja näin seurasi hyvin suurelta osalta maassamme täydellinen heinä-kato. Vesi turmeli heinän, se mätäni kasvupaikallaan.

Rukiita saatiin syksyllä sentään osaksi runsaastikin, mutta se oli niin vesipitoista, ravintoköyhää, että se hupeni sangen väleen; vahvastikin syötyä oli heti taas nälkä. Monissa taloissa olikin ruisvilja jo Kynttelinä loppuun syöty. Tulevaa syksyä ajatellessa näytti asema suorastaan uhkaavalta, sillä alituisten sateiden takia ei voitu kesantopeltoja toimittaa ajoissa kylvöön. Monissa paikoin jäivät syyskylvöt tekemättä. Monilla vainioilla, joilla piti kasvaa ruista tai vehnää, kasvoikin kasteheinää, ohdakkeita ja kortekasveja. Syksyn sateita seurasi ankara lumitalvi. Nietokset sulivat ke-väällä 1867 hitaasti ja sangen myöhään, joten kevät-kylvöjen teko myöhästyi. Syksyllä varhain jo syyskuun 3—6 päivinä esiintyneet hallat tuhosivat kypsyvät-tömiä kevätilviljoja. Ja niin tuli maahamme nälkäkoette-lemukset, tunnetut katovuodet kaikkine kärsimyksineen. Seurauksena oli yhteinen elintarvepula, työnpuute, kulkutaudit, kerjuu ja nälkäkuolema. Talolliset, joilta

itsekin puuttui riittävä ravinto, vähensivät palvelijaväkeään ja päivätyöläisiään. Oltiin ja elettiin kuin kolkon kuoleman syleilyssä.

Syksyllä 1867 täytyi Villenkin lähteä palveluspai-kastaan Kiusalasta. Se oli raskasta molemmiin puolin. Mutta muu ei ollut mahdollista. Suurta väkijoukkoa ei voitu elättää. Olihan nytkin -jo syöty kauroja ja herneenvarsileipää ja mitä oli edessäpäin, ei kukaan tietänyt. Ville lähti syntymäkyläänsä. Siellä oli isänsä mökki nyt autiona. Äsken kuolleen isänsä ainoa jäämistö kuului nyt hänelle. Tänne asettui hän yksikseen asumaan. Tulevaisuus näytti ihmissilmin katsoen synkältä.

Villellä oli vähän herneenvarsi-leipää säkissä ja karpio (10 kappaa) katovuoden heikkoa viljaa. Pitkäl-leköhän tällä pääsee! Työansiota ei ollut saatavissa ja jos vähin olikin, ei siitä ansainnut muuta kuin heikosti ravitsevan ruuan. Ville eli kuitenkin päivästä toiseen. Hän luotti Jumalaan, hän luki, rukoili ja lauloi. Hänen mökkinsä oli Herran pyhäkkö. Tottuneena puutöihin, teki hän tuvassaan saaveja ja korvoja. Risuja ja oksia hän kantoi nuoralla selässään metsistä keitto- ja polttopuikseen. Ja näin hän pääsi jouluun, vaikka jo suurta puutetta kärsien. Mutta vuoden vaihteessa — tasan kaksi vuotta hänen entisistä kärsimysajoistaan — sortui hän vuoteelle liikkuvan lavantaudin uhrina. Yksin ollen, ilman hoitajaa, ilman lääkäriä ja lääkkeitä, ilman kunnollista ruokaa ja juomaa joutui hän ennen pitkää äärimmäiseen hätään. Vihdoin jotkut naapureista sattuiivat tulemaan hänen luokseen häntä katso-maan. Näiden toimesta sai hän joksikin aikaa ajoit-taista apua. Mutta kun tauti esiintyi pitkä-aikaisena, viikkokausia, kuukausia jatkuvana, kävi hänen kärsi-myksensä ylivoimaiseksi.

Yksin ollen hän huusi, itki ja rukoili, mutta apua ei tullut.

Hänen uskonsa alkoi horjua ja hän joutui synkkien epäilysten valtaan.

Silloin astui kiusaaja esille pelastuksen lupaukset suussa: „Miksi siinä iät kaikki kidut ja kärsit, lopeta elämäsi, niin on tuskasikin loppu. Kun on kuollut, niin on poissa, eikä tiedä mitään, ei tunne tuskaa, ei kärsi vaivaa. Kun on haihtunut tyhjään, niin on lepo.“ Aluksi Ville torjui kauhulla moiset kauheat ajatukset. Mutta ne uusiutuivat, pesiytyivät sydämeen ja saivat kammottavan vallan ja voiman. Ne kypsyivät pelottavaksi päätökseksi. Yksinäisyys, jatkuva, äärimmäinen hätä, kaiken lohdutuksen puute jouduttivat tätä päätöstä siihen, mikä nyt piti seurata.

Hän saa oudon voiman. Nousee sängynsä laidalle istumaan, hurjistunut ilme kasvoillaan, suu polttavana janosta, katselee tuskaisena ympäri huonetta. Hän kuin etsii jotakin. „Olisikohan täällä edes nuoraa, jolla voisi hirttäytyä?“ Sängyn laidalla istuessaan, tukien molemmin käsin horjuvaa ruumistaan hän tirkistelee alas sängyn alle ja kas, siellähän on tuo nuora, jolla on metsästä risuja kantanut. Mutta mihinkäs sen riipustaisi —? Eikö ole merkillistä, ei sitäkään tarvinnut kauan etsiä. Olihan tuossa seinällä vankka puuvaarna, luja koukku — —

Ja niin oli nyt kaikki sitä myöten valmista. Pimeyden ruhtinas jo riemuitsi saaliistaan.

Mutta kun hätä on suurin on apu lähinnä. Kuin tietämättään huusi hätäntynyt henki: Riennä luokseni, Jumala! Sillä sinä olet minun apuni ja pelastajani. Herra, älä viivy! Ja Herra vastasi: „Koska hän riippuu minussa kiinni, niin minä pelastan hänet; minä suo-

jelen häntä, sillä hän tuntee nimeni. Hän huutaa minua avukseen ja minä kuulen häntä; hänen luonaan minä olen, kun hänellä on tuska; siitä minä hänet tempaan pois ja saatan hänet kunniaan. Minä ravitsen hänet pitkällä ijällä ja osoitan hänelle pelastukseni.“ Näin ylhäällä. Mutta Ville itse kertoi kuulleensa vain kuin voimakkaan huudon:

„Ei yhdessäkään murhaajassa ole iankaikkista elämää!“

„Ei ole“, sanoi Ville, purskahti itkuun ja heittäytyi hervottomana selälleen vuoteelleen ja huusi: „Herra Jumala! En ole itselleni elämää antanut, enkä sitä itseltäni riistä. Sinun käsiisi jään. Jos elän tai kuolen olen sinun omasi. Sinä pelastit minut . . .“

Samana päivänä ajoi eräs pariskunta sen mökin pihalle, jossa Ville taisteli elämästä ja kuolemasta. Kiusalan isäntä ja emäntä astuivat samassa sisään. Emännällä oli suuri kori kainalossa, isännällä kannu ja jauhopussi. Niissä oli tuomisia Villelle.

Ei kukaan usko, millä hellyydellä entinen isäntäväki suhtautui entiseen, nyt kärsivään palvelijaansa ja minkälaisina pelastuksen enkeleinä Ville otti heidät vastaan.

„Jumala teidät lähetti, Jumala teidät lähetti“, huusi hän moneen kertaan. „Oi, kuinka Jumalan armo on suuri, suuri ylitse taivasten ja maan! Hän valaisee taas minun tieni.“ — Ja niin virkosi Ville vähitellen elämään. Kiusalasta käsin sai hän useat kerrat apua, jota nyt taudista toipuessaankin vielä tarvitsi.

Voittanut — Rauhaa.

Ville oli kahlannut syvissä vesissä. Eikä vain hän. Tuhannet ja taas tuhannet kansalaisistamme olivat kulkeneet koettelemusten yössä. Tuhansia sortui kuolemaan. Kyläkunnat tyhjenivät asukkaista. Hautausmaat täyttyivät.

Monen kerskailijan suu mykistyi. Monien oma voima osottautui mitättömäksi ja väärä itseluottamus — tuo hyvien aikojen huono kasvatti — muserrettiin mahaan asti. Taas tarvittiin Kirkkauden Herraa.

Ville kuului näihin viime-mainittuihin. Vasta nyt hän todella oli oppinut: „Jumalattomien täytyy vaieta pimeydessä. Oma suuri voima ei mitään auta.“ (1 Sam. 2: 9.) Herra oli voittanut.

Tämän opettaminen oli vaatinut suuren kasvattajan viisautta, kärsivällisyyttä ja voimaa. Tämän oppiakseen oli Villeä viety kautta nöyryytysten, lankeamusten ja pettymysten — mutta samalla myös viety iäisen voiman lähteille totuuden sanan kautta.

Totuus oli voittanut. Kevät oli tullut, uusi kevät, outo ja ihmeellinen. Siinä on ohi mennyttä, pois puhallettua, kuolemaan sortunutta, mutta katso! Siinä on uusi elämä.

Näetkös tuon nuoren, vasta vähän yli kahdenkymmenen ikäisen, miehen! Kuinka onkaan hän riisuttu? Kuinka onkaan hän kalpea ja heikko! Kuin ujostellen, kuin anteeksi pyytäen hän, nälän ja kuumeaudin runtelema, uskaltautuu ulos tupansa ovesta sen aurinkoiselle seinustalle. Ylhäinen kirkkaus valaisee säteillään itkevää maata, syleilee surun lapsia. Se on rakastavan Isän aurinko, jonka Hän antaa paistaa pahoille niinkuin hyvällekin, väärille samoin kuin vanhurskaille. Kukkaset jo kukkivat, leivoset laulavat. Käki kukahtelee kuusikossa. Heräävän luonnon jälleen uudistuva elämä pulppuaa esiin yli surujen, yli kylmän ja kuoleman. Kuin hänelle kuulumattomana, kuin ohimennen näkee ja kuulee Ville tuota kaikkea. Mutta hänen henkensä tähyilee korkeampaa. Iäisen kevään ihanuuteen kohoo kaipaava sielu. Maa on nyt vain kauttakulkumaa. Päämääränä on Isän koti ylhäällä —

Jumalan taivas. Mutta aika ei ollut vielä tullut. Pitkä elämän taival oli edessä. Ville toipui vähitellen. Hän yritteli jo jotain tehdäkin, mutta ei ollut mitä tehdä ja voimatkin olivat vielä ylen heikot.

Eräältä isännältä sai hän vihdoin halon hakkuuta meren rannikolle telatuista puista. Hän sai ruuan talosta ja 25 penniä palkkaa hakkaamastaan halkosylestä.

Tuskin kokematon saattaa uskoa kuinka heikko-voimainen nuori mies saattaa olla nälän ja talvikautisen sairastelun jälkeen.

Nähtiin se kumma, että Ville työpaikalle mennessään tai sieltä palatessaan lyyhistyi tielle ja siinä hetkisen huoahdettuaan yritti konttaamalla eteenpäin. Työpaikalla ollessaan hän toisinaan polvillaan ollen hakkasi lovea runkoon.

Hän saattoi itsekin sitä nauraa. „Jos kerskaan, niin kerskaan heikkoudestani“, sanoi hän usein jo ruumiillisiin voimiinsa nähden. Hengellisissä olivat hänen omat voimansa vielä huonommat — niitä ei ollut. Mutta Herran voima on heikossa väkevä. Herra ja Hänen alati anteeksiantava armonsa — se oli nyt Vilen voimana päivästä päivään. Siinä hänellä myös oli sisäinen ilonsa ja sydämensä rauha. Näin Herra vei hänet lävitse. Mies toipui täydellisesti. Myöhemmin meni hän naimisiin, perusti onnellisen kodin, eli vielä vuosikymmeniä. Usein kuultiin hänen kauniilla, sointuvalla äänellä laulavan:

„Mun rauhan' ja lepon'

On Jeesuksess' ain'.

Hänen kuolonsa kautta

Mä elämän sain.“

Hän eli nyt Kristuksessa ja Kristus hänessä.

PARHAITA KIRJOJA

Huone-postilla

on ilmestynyt uutena painoksena ja suomenkielen puolesta uudistettuna. Sen hinta sidottuna hyviin, nahkaselkäisiin kansiin on 60 mk.

Lepohetkiä Herran huoneessa.

Rovasti Henrik Adolf Appelberg-vainajan saarnoja. Hinta 9 mk. ja kansissa 14:—. „Nämät saarnat ovat kallein perintö, minkä tekijä itsestään on jälkimaailmalle jättänyt.“ Saakoot ne nyt julkaistuna tuoda sitä siunausta, jota ne laajoille piireille suullisesti esitettyinä vuosina 1870—75 ovat tuoneet.

Apostolien teot

selitettynä. Kirjoittanut pastori M. I. Kuusi. „— — et ole katuva niitä hetkiä, joita talvipuhteina vietät tämän kirjan ääressä“ (K. E. Salonen, Sanansaattajassa). — Hinta sidottuna 28 mk.

Lutherin uskonoppi

Sirpaleita Lutherin kirjoista, koonnut pastori K. E. Salonen. Tämä kirja on pastori K. E. Salosen toimittamana aikoinaan ilmestynyt Japanin kielellä. Nyt se tarjotaan lähetyksystävien ja kansamme luettavaksi. Varmaan jokainen haluaa tutustua tähän lähetyksemme Japanissa julkaisemaan esikoisteokseen. — Hinta 18 mk.

Jumalan kirja

on pyhä raamattu,

kirjoittanut lähetyssaarnaaja A. Karén. Kirjassa todistetaan Raamatun yliluonnollisuus ja opastetaan erikoisen terävästi näkemään tämän pyhän kirjan suuria aarteita. — Hinta nidottuna 8 mk.

Kovissa kahleissa.

Lutherin käsitys Jumalan vihasta. Kirj. pastori T. Rapeli. Hinta 8 mk. Kirjan kautta saamme tutustua Lutherin suuriin sisällisiin sieluntaisteluihin, joita hänellä oli enemmän kuin yleensä tiedämme hänellä olleen. Tekijän esitys on mielenkiintoisaa ja puoleensa vetävää.

Kleofas Immanuel Nordlund.

Elämäkerta, kirj. I. A. Björklund. Hinta 10 mk.

K. I. Nordlund oli Ev.-yhdistyksen perustajia, hehkuva saarnamies ja kaikinpuolin lahjakas pappi. Laulussa: „Oi minkä onnen autuuden se usko myötään tuo“ hän itse on pystyttänyt itselleen kauniin muistopatsaan ja syövyttänyt siten nimensä jälkimaailman kiitolliseen muistoon.

Kotimatalla,

Yhdistyksen vuosikirja, toimittanut kirkkoherra A. V. Jaakkola. Sisältää muistelmia, elämäkertoja, runoja ja hartauskirjoituksia. — Hinta pahvik. 15 ja vaatek. 18 mk.

Hinta 3 mk.

MIB 38754